

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของโลกในระยะเวลาที่ผ่านมา 50 ปี ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโลกอุตสาหกรรม โลกสังคมนิยมและโลกที่สาม ต่างก็มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและมีการขยายตัวของรายได้ประชาชาติขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันความล้มเหลวก็ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน โดยขณะที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ กลับพบว่ามีช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยมากขึ้นกว่าเดิม ความยากไร้และความขาดแคลนดำรงควบคู่ไปกับความก้าวหน้าและความฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความล้มเหลวในการพัฒนา นอกจากนี้ยังพบว่าการพัฒนาที่เน้นความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ มุ่งที่การพัฒนาวัตถุเพียงด้านเดียว ได้ส่งผลให้เกิดความล้มเหลวเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของมนุษย์พัฒนาการหลายอย่างสะท้อนให้เห็นว่า 50 กว่าปี แห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจในประเทศต่างๆ ได้นำสังคมโลกประสบปัญหาทางนิเวศอย่างน่าวิตก ดังปรากฏการณ์ของความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ จนอาจสรุปได้ว่าอุดมการณ์ที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นแนวคิดที่มีการผลักดันให้มีความต้องการทางวัตถุอย่างไร้ขอบเขต ส่งผลต่อระบบนิเวศและความสมดุลทางธรรมชาติอย่างร้ายแรง (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2535 : 159)

วิกฤตการณ์ทางสิ่งแวดล้อมของโลกได้กระตุ้นให้กลุ่มบุคคลในวงการต่างๆ และสถาบันนานาชาติสนใจปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจและปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการค้นหามาตรานโยบายอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ โดยได้มีการประกาศหลักการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งแนวคิดของประกาศนี้บ่งชี้ว่า สิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่งซึ่งพระสันตปาปาจอห์น พอล ที่ 2 ได้ทรงย้ำอ้างธรรมข้อนี้ในเดือนธันวาคม ปี 1989 (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2535 : 160)

การพัฒนาของสังคมไทย ปรากฏอย่างเด่นชัดในช่วง 30 ปีแห่งการพัฒนาประเทศ

ของไทย ซึ่งนอกจากจะมีความล้มเหลวทางด้านการศึกษา ปัญหาความยากจน การกระจาย รายได้ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนและปัญหาสังคมในรูปแบบต่างๆแล้วยังพบ ความล้มเหลวในการจัดการสิ่งแวดล้อมและการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ภายใต้ สภาพเช่นนี้ จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการอย่างกว้างขวางเพื่อให้ผู้คนในวงการต่างๆ ได้มีความ สำคัญเกี่ยวกับสิทธิแบบใหม่นั้นคือ สิทธิที่จะมีสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิ ที่จะรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิทธิที่จะได้รับการดูแล รักษา รวมทั้งการรับความช่วยเหลือในกรณีที่บุคคลได้รับความกระทบกระเทือนจากความ เสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม เมื่อ “สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ” กลาย เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน บทบาทของรัฐจึงต้องรับผิดชอบต่อประชาชนและมีการปฏิบัติ การอย่างจริงจังในเรื่อง การรักษาระบบนิเวศให้อยู่ในความสมดุล อันเป็นสิ่งจำเป็นในการปกป้องคุ้มครองธรรมชาติ รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ทั้ง เมืองและชนบทโดยเน้นการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนมากกว่าการที่จะหาผลประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร้ขอบเขต อย่างไรก็ตาม “สิทธิที่จะมีสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ” จะ เกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกและโลกทัศน์ของประชาชน ข้อสำคัญคือ กลุ่ม บุคคลหลายวงการต้องมีความสำนึกว่า การพัฒนาไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตเพื่อมนุษย์เท่านั้น แต่ควรมีความห่วงใยต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ทั้งหมดมากกว่าเรื่องการผลิต เมื่อเป็นเช่นนี้สิทธิที่จะมีสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพจึงหมายถึงการ ปฏิวัติทางอุดมการณ์ วัฒนธรรม ค่านิยมและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน ดังนั้นสิทธิ มนุษยชนในทศวรรษหน้า คือ การเคลื่อนไหวทางปรัชญาเกี่ยวกับการมองโลก มองสังคม มองธรรมชาติและมองระบบชีวิตของมนุษย์ (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2535 : 161)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้แสดงถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ของยุทธศาสตร์พัฒนาของภาครัฐและภาคเอกชน ส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงเกิดจาก การเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับโลกที่ผลักดันจากองค์การสหประชาชาติและองค์กร พัฒนาต่างๆ ที่สนใจเรื่องการพัฒนาแบบยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนา แบบหลายมิติ อีกส่วนหนึ่งเป็นผลจากการผลักดันขององค์กรพัฒนาภาคเอกชนและนักวิชาการ ของไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ 8 มีจุดเปลี่ยนที่สำคัญคือ แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาเป็นเวลาเกือบ 35 ปี ตั้งอยู่บนหลักยุทธศาสตร์ที่เน้นความ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่แผนฯ 8 ได้ปรับแนวยุทธศาสตร์ใหม่โดยการประสาน

ยุทธศาสตร์โลกาภิวัตน์เข้ากับแนวยุทธศาสตร์ภาคประชาชน โดยมีหลักยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ 1) กำหนดให้การพัฒนาคนเป็นวัตถุประสงค์ของการพัฒนา 2) เน้นการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเรื่องพัฒนาการที่ยั่งยืน 3) ส่งเสริมระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและการจัดการที่กระจายอำนาจลงสู่ส่วนล่าง โดยการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้างประชาคม จังหวัด (Civil Society at the Provincial Level) 4) การสร้างประชารัฐ โดยมุ่งที่การประสาน ภาครัฐกับประชาชนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน และ 5) การสร้างสังคมสมานภาพหรือสังคมที่ร่วมกัน แก้ไขปัญหาทุกอย่างแบบบูรณาการ โดยการร่วมกันนี้จะทำในรูปแบบที่เรียกว่า เบญจภาคี ซึ่งประกอบด้วยชุมชน รัฐ นักวิชาการ องค์กรเอกชนและองค์กรธุรกิจ (เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2542 : 119)

เป็นที่เข้าใจและยอมรับกันมาเป็นเวลานานแล้วว่าทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อ ชีวิตความเป็นอยู่ของมวลมนุษยและประเทศชาติ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งคอยค้ำจุนความ เจริญในทุกๆด้านของมนุษย์ จนเห็นได้ว่าประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และ ประชาชนรู้จักหลักวิธีการอนุรักษ์หรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างชาญฉลาดในเชิง อนุรักษ์แล้วประเทศนั้นจะประกอบไปด้วยประชากรที่มีความมั่งคั่งสมบูรณ์ มีความเป็นอยู่ สุขสบาย ตรงข้ามกับประเทศที่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติหรือประชาชนไม่รู้จักวิธีการ อนุรักษ์ โดยปล่อยให้ทรัพยากรสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ประชาชนของประเทศนั้น ก็จะพบกับความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมและความวุ่นวายต่างๆตามมา ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าประชาชนยังใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไม่ประหยัดและขาดหลักการอนุรักษ์แล้ว อนาคตของประเทศไทยก็จะตกอยู่ในภาวะ ที่น่าเป็นห่วงยิ่ง (ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท. 2521 : 12)

ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งประกอบด้วยดิน น้ำ ป่าไม้ พืชเหี่ยว สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน และกำลังงานมนุษย์ ต่างก็มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ถ้าทรัพยากรอย่างหนึ่ง ถูกทำลายหรืออยู่ในสถานะที่ไม่สมดุลจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอีกอย่างหนึ่ง ยกตัวอย่าง เช่น หากป่าไม้ปกคลุมดินถูกทำลาย น้ำที่ชะไหลซึมลงดินก็จะไหลหลากท่วมทำลายหน้าดิน สัตว์ป่า ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อีกด้วย (ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท. 2521 : 13)

ป่าไม้ นับเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าที่สำคัญของประเทศเพราะป่าไม้เป็นแหล่ง ผลิตไม้และของป่าสำหรับใช้สอย เป็นแหล่งเชื้อเพลิง วัตถุเคมี เส้นใย อาหาร ยารักษาโรค และอาหารสัตว์ นอกจากนี้ป่าไม้ยังมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและบรรเทาภัยธรรมชาติ

ต่างๆเช่น ป้องกันการพังทลายของดิน ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย บรรเทาความรุนแรงของลมพายุ ทำให้อากาศอบอุ่นเย็นสบาย ไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัด ช่วยให้ฝนตกเพิ่มขึ้นและมีความชุ่มชื้นในอากาศสม่ำเสมอ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน จึงนับว่า ป่าไม้นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้ใช้ไม้และของป่าแล้วยังอำนวยประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอันมาก ก่อนปีพ.ศ.2500 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ประเทศซึ่งเป็นป่าไม้ที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ประกอบไปด้วยไม้มีค่าที่สามารถนำมาใช้สอยและนำมาใช้ผลิตเป็นสินค้าได้เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจด้วยภาพถ่ายทางดาวเทียมในปีพ.ศ. 2517 พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเหลือเพียง 200,749 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 38.6 ของพื้นที่ประเทศ และจากการสำรวจเมื่อปีพ.ศ. 2520 พบว่าเหลือพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นป่าจริงๆเพียงร้อยละ 25.35 เท่านั้น (ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท. 2521 : 93) แต่ในปัจจุบันสภาพพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่ร้อยละ 26 ของพื้นที่ป่าทั้งประเทศ จะเห็นได้ว่าในระยะเวลา 20 ปีเศษนั้น พื้นที่ป่าของประเทศไทยเหลือเกือบเท่าเดิม (ถ้าสังเกตจะพบว่าตัวเลขเนื้อที่ป่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.65 ของพื้นที่) เหตุผลที่ทำให้พื้นที่ป่ามีลักษณะดังกล่าว ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการเพิ่มพื้นที่ป่า จากโครงการปลูกป่าและโครงการอนุรักษ์ป่าด้วยวิธีการต่างๆที่ถึงแม้จะไม่ได้เพิ่มพื้นที่ป่าอย่างมากมายแต่ก็เป็นนโยบายที่ทำให้มีการชลอการทำลายป่าไม้เป็นอย่างดี (กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม. 2541: 235)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ 7 จังหวัดได้แก่ มหาสารคาม ขอนแก่น อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลยและสกลนคร มีพื้นที่ป่าไม้คงเหลือเพียงร้อยละ 12.7 ของพื้นที่ คิดเป็นพื้นที่เพียง 4.87 ล้านไร่ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและความสมบูรณ์ของพื้นที่ เช่น ปัญหาน้ำท่วมปัญหาภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำเนื่องจากการบุกรุกแหล่งต้นน้ำลำธาร ปัญหาสภาพภูมิอากาศแปรปรวน การชะล้างพังทลายของดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น พื้นที่ป่าของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่เหลืออยู่ประมาณ 4.87 ล้านไร่ พบว่าสภาพป่าไม้ยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ 11 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง ส่วนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเนื้อที่กว่า 10 ล้านไร่มีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม ราษฎรถือครองที่ดินทำการเกษตรและพื้นที่ส่วนใหญ่กรมป่าไม้ได้ส่งมอบพื้นที่ให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามนโยบายรัฐบาล (กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม. 2541 : 235-236)

จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่ป่าไม้เหลือไม่ถึง 1 % ของพื้นที่ทั้งหมด (กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม. 2541 : 236) และส่วนหนึ่งใน 1 % นี้คือป่าดงดิบชื้นซึ่งอยู่ในเขตตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 343 ไร่ เป็นป่าพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีแอ่งน้ำซับขนาดใหญ่มีน้ำตลอดทั้งปี เป็นพื้นที่ที่ยังคงสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าค่อนข้างมาก และประกอบด้วยระบบนิเวศที่มีความสำคัญ อุดมไปด้วยพันธุ์พืชสมุนไพร, พันธุ์ไม้พื้นเมืองและพันธุ์สัตว์หลายชนิด บริเวณรอบนอกของพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา ป่าดงดิบชื้นแห่งนี้นอกจากจะมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ และคุณค่าของป่านานัปการแล้ว ยังพบว่า เป็นป่าที่มีสัตว์มีค่าควรอนุรักษ์ชั่วลูกชั่วหลาน เพราะมีสัตว์ที่พบที่ป่าแห่งนี้แห่งเดียวและแห่งแรกของโลก คือ “ปูทูลกระหม่อม” หรือ “ปูจุฬารักษ์” หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ปูแป้ง” ทำให้ป่าดงดิบชื้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก (กรมป่าไม้. 2542 : 98-99)

ความสมบูรณ์ของสภาพป่าดงดิบชื้นดังกล่าว ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณโดยรอบป่าดงดิบชื้นแห่งนี้ได้ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เพราะเป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งสมุนไพร เป็นแหล่งเชื้อเพลิงและเป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์ ต่อมาเมื่อประชาชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น มีความต้องการอาหาร ยารักษาโรคและเชื้อเพลิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากป่าแห่งนี้เป็นจำนวนมาก รวมถึงการตัดไม้ในป่าเพื่อนำไปใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยและเป็นเชื้อเพลิง ทำให้ป่าถูกใช้ประโยชน์และทรัพยากรในป่าถูกทำลายไปบางส่วน ในขณะเดียวกันมีกลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอบๆป่าดงดิบชื้นเห็นสภาพป่าและทรัพยากรถูกทำลายดังกล่าว ทำให้เกิดความรู้สึกห่วงใยต่อการดำรงสภาพป่าของป่าดงดิบชื้น ประกอบกับมีความเชื่อเรื่องผีปูด สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่รักษาป่า ทำให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเพื่อยุติการทำลายป่าและทรัพยากรธรรมชาติในป่า โดยกลุ่มประชาชนนี้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ป่าด้วยใจรักและตระหนักในคุณค่าของป่า ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2536 กลุ่มอนุรักษ์ป่าดงดิบชื้นได้มีแนวคิดที่จะให้กลุ่มมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีคณะกรรมการทำงานและรับผิดชอบอย่างเป็นทางการ จึงได้ร่วมกันจัดตั้งชมรมอนุรักษ์ดินและปูทูลกระหม่อมขึ้น โดยมีอาจารย์บัวเรียน วาปีสา เป็นผู้นำในการก่อตั้งและได้รับเลือกเป็นประธานชมรมฯคนแรก ใช้ชื่อชมรมว่า “ชมรมอนุรักษ์ปูทูลกระหม่อม” มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ป่าดงดิบชื้นและทรัพยากรธรรมชาติภายในป่าดงดิบชื้น (บัวเรียน วาปีสา. 2545: สัมภาษณ์)

การอนุรักษ์ป่าคุณลำพันของกลุ่มชาวบ้านและชมรมอนุรักษ์ปูลูลกระหม่อม ทำให้ป่าได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จของการอนุรักษ์ป่าคุณลำพันเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม เมื่อกองทัพภาคที่ 2 เห็นความสำคัญของการทำงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของสมาชิกชมรมอนุรักษ์ปูลูลกระหม่อมและชุมชน จึงได้เสนอชื่อชมรมอนุรักษ์ปูลูลกระหม่อมเข้ารับพระราชทานธงราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าหรือ ธง รสทป. หรือที่เรียกว่า ธงพิทักษ์ป่า จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเมื่อปีพ.ศ. 2540

จากความสำเร็จของการอนุรักษ์ป่าคุณลำพันของกลุ่มชาวบ้านดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า เหตุใดชุมชนแห่งนี้จึงสามารถอนุรักษ์ป่าแห่งนี้ไว้ได้ รวมทั้งศึกษาว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าอย่างไร มีภูมิหลังและมีความเชื่ออย่างไรจึงทำให้ชุมชนเกิดความรักและหวงแหนป่า จนทำให้ป่าคุณลำพันเป็นป่าที่สมบูรณ์มาจนถึงทุกวันนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิหลังของป่าคุณลำพันและความเชื่อของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน ศึกษาภูมิหลังและความเชื่อของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน รวมทั้งศึกษาพัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน โดยศึกษาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอบๆป่าคุณลำพัน ได้แก่ บ้านนาเชือก บ้านหัวช้าง บ้านโคกกลมและบ้านห้วยทราย ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยในปี 2546 เป็นต้นไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประชาชน หมายถึง สมาชิกชมรมอนุรักษ์ดินและป่าทุลกระหม่อม รวมทั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อาวุโสที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ผู้นำชุมชนและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ที่อาศัยอยู่ใน 4 หมู่บ้านรอบๆป่าคุณลำพัน ได้แก่บ้านนาเชือก บ้านหัวช้าง บ้านโลกกลมและบ้านห้วยทราย ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนแสดงออกทางความคิดริเริ่ม ความร่วมมือร่วมใจ การประสานงานและความรับผิดชอบ ในการดำเนินงานอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน
3. การอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน หมายถึง กิจกรรมการดูแล ป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในป่าคุณลำพันไม่ให้ถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพลง รวมทั้งการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด
4. พัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน หมายถึง ลักษณะหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน ในระยะเวลาที่แตกต่างกันซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะคือระยะที่1 ก่อนก่อตั้งชมรมอนุรักษ์ดินและป่าทุลกระหม่อม (ก่อนพ.ศ.2536) ระยะที่2 การดำเนินงานของชมรมอนุรักษ์ดินและป่าทุลกระหม่อม (พ.ศ.2536-2540)และระยะที่3 การดำเนินงานของกรมป่าไม้ (พ.ศ.2540-2546)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ได้ข้อสนเทศเกี่ยวกับภูมิหลังและความเชื่อของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน และพัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าคุณลำพัน
2. ผลการศึกษาวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม กระตุ้นและพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น